

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

גליון מס' 327

המאמר בשבתורה

שבת אורה

תצוה - זכור

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעינים בעלון ובשאר דברים.

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

סיפר ר' יוסף פינקוס שהיה ביחד עם האדמור מקלויניבורג זצ"ל בזמן ה"שוואה" במחנות העבודה, שביום הפורים הביא לרבי, שני תפוחי אדמה, אבל הרבי לא נטל אותם לעצמו להחיות את נפשו, אלא נתנם ליהודי אחר בכדי לקיים בהם את מצות היום "משלוח מנות". וסייג ר' יוסף הנ"ל: הדבר היה בעיני לפלא גדול, במצב כזה שכולנו היינו מוכי רעב, איך ויתר הרבי על "אוצר" כזה, לקיים "מצוה" של "משלוח מנות". (נשמי ביה)

ימי הפורים נקראו בנובהרדוק: "תקופת האמיצות". שמחת פורים הגיעה בישיבות "בית יוסף" לשיא כמו בשמחת תורה והכל לשם תועלת רוחנית כדברי רבי ישראל סלנט: "מה שמרויח הפיקח בסעודת פורים אין השוטה יודע להשיג אפילו בתפילת נעילה של יום כיפור!" יש והיו המנהלים הרוחניים טורחים להשקות יין בחור פלוני שבקשו לעמוד על טיבו בפנימיות, וכיוון שנכנס יין יצא סוד. כמו כן נצלו הזדמנות זו להסיר שינא מלב איש על רעוה ולהרבות ידידות במשלוח מנות ובשאר מצוות היום. (חסדי דוד תולדות ר"ד בליכאר)

כידוע ימי הפורים צריכים חיזוק מיוחד, מפני שבעולם הם מוגדרים כימים של חוסר התמדה, ועד כדי כך הגיע הדבר שיש הסבורים כאילו יש היתר לפריקת עול וליצינות בפורים, ולעומת זאת עסק התורה בימים אלו נחשב כמדידת חסידות, ואף יש כאלו שסבורים שאסור להיות דבוק בתורה בפורים, כאילו שזה נגד מצוות היום. וטעות גמור הוא, שהרי אדרבה זהו זמן קבלת התורה מאהבה, כמו שמובא (בשבת) "קיימו וקיבלו" קיימו מה שקיבלו כבר, ועוד מובא בשם האר"י ז"ל שיום הכיפורים הוא כמו פורים. ובודאי שצריכים לקיים את מצוות היום משתה ושמחה וסעודת פורים, אבל צריך שיהיה באופן של חיזוק, (אסיפת שמועות)

רבי אפרים זלניק זצ"ל, ראש ישיבת 'ארץ צבי', שינה את כל סדר יומו בפורים מאז ההלויה של רבי משה פיינשטיין זצ"ל, בעוד שעד לאותה שנה הוא היה יושב בביתו ומקבל תלמידים ביום הפורים, לאחר ההלויה של רבי משה, הוא חזר לביתו והודיע שלא עוד. עד היום חשבתי - אמר רבי אפרים - שבפורים אין זמן ללמוד, הרי עסוקים במצוות היום וסידרות רבות, למי יש זמן ללמוד. אבל היום לאחר שנוכחתי לראות שמאות אלפי עמך בית ישראל, מצאו זמן בעיצומו של יום הפורים, להשתתף כמה שעות בהלויות ובהספרו של רבי משה, אות וסימן הדבר שגם בפורים יש זמן - אם רק רוצים. ואכן מאותה שנה הוא צמצם את זמני קבלת התלמידים בפורים, וישב ולמד בבית המדרש לפחות כמספר השעות בהם השתתף בהלויות רבי משה פיינשטיין. (הארץ עינינו)

רבי שניאור קוטלר זצ"ל תיאר את ימי הפורים במחיצת רבו, רבי ברוך בער זצ"ל, לא אוכל לתאר גודל השמחה שראינו אצלו. כל היום ראינו אצלו עבודה זו של שמחה, במידה שלא ניתן לתארה כלל. כגודל יראתו כל השנה, כך שמחתו בפורים, בו יכלו לראות בחוש את היסוד הגדול, כי השמחה האמיתית, קשורה ושלובה במידת הידיאה... (קובץ מבקשי תורה)

הנה ידוע מה שמובא בספרים הקדושים בשם האר"י ז"ל שכה גדול הוא התיקון שניתן בכח האדם לזכות ביום פורים עד שיום הכיפורים, היום היותר מקודש בשנה נקרא על שם פורים "יום כפורים". ומה שאנו איננו מכירים בגודל היום, הוא משום ש"כל הגדול מחבירו, יצרו גודל הימנו, ויש יצר הרע גדול לאבד את סגולת היום מאתנו, ומביטים על יום פורים כיום של משחק, ושוכחים את עיקר קדושת היום. (שיח ישראל)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

פרשת תצוה

את הכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בִבְקֶרְךָ וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים: בִּילְקוּט שְׁמוּעֵי דְבָרִים (תתלה): כך אמר הקב"ה לישראל, לשעבר הייתם מקריבים לי שני פעמים ביום, את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה, מן הערבים, וגלוי וידוע לפני שבת המקדש עתיד להחרב, ומכאן ואילך אי אתם יכולים להקריב קרבנות, אלא מבקש אני תמורתן של קרבנות שמע ישראל בבוקר שמע ישראל בערב, ועולה לפני יותר מכל הקרבנות, ע"כ. והענין, שקרבן התמיד בא ללמד שעבודת ה' חייבת להיעשות תמיד בלי הפסק בבוקר ובערב, וזה עצמו הענין בקריאת שמע בוקר וערב, שעניינה קבלת עול מלכות שמים בתמידות, ובפרט בפרשה ראשונה של קריאת שמע שמדובר בה על תלמוד תורה, ושנתנם לבניך, צריך דוקא עקביות והתמדה, ואם תעזוב יום יעזובך יומיים. (חכמה ודעה)

וּבַהֲעֵלְתָּ אֹהֶלךָ אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירְנָה קִטְרֹת תְּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֶיךָ: נסמכה העלאת נרות להקטרת הקטורת, רמו לתלמיד חכם שמבקש לקרב יהודי לתורה, ואותו יהודי יש לו כל מיני שאלות שלא לרוח התורה... על המשפיע לדעת כש"מ"עלה את הנרות" - כלומר כשמעלה את היהודי מחשיכה לאורה בכדי להדליק נשמתו הקדושה, "יקטירנה קטרת תמיד" פיו יקריב קטורת, כלומר כמו שקטורת יש לה ריח טוב - כן עליו לדבר בצורה הנאותה והמקרבת ליהדות כדי שיהנו להיות במחיצתו על ידי דבריו. וחכם עיניו בראשו מתי וכיצד לדבר, ומתי לא לדבר. (דרש משה)

פרשת זכור

זְכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֶךְ בְּיַדְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם: רבי יחזקאל לזונשטיין זצ"ל, היה אומר כדי לקיים בצורה נכונה את מצוות מחיית עמלק, תחילה כל אחד צריך לשנוא את הרע אשר נמצא בו - בעצמו, ולאחר מכן למחות את זכרו של עמלק. משום שכל זמן שאדם נבנה מהרע באיזושהי בחינה, עדיין איננו שונא את הרע, ואם כן איך הוא יכול לשנוא את עמלק? רק לאחר שעקר את הרע מקרבנו, אז יש את האפשרות לעקור את הרע - עמלק - הנמצא חוצה לו. (שפתי חיים)

מגילת אסתר

אֲשֶׁר לֹא תָבוֹא וְשָׂתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ. הקשה רבי שלמה קלוגר זצ"ל מבראדי על המקרא מדוע לא נכתב במגילה במפורש מיתת ושתי, כמו שנכתבה הריגת המן. ותיירץ, על פי מה שמצינו אצל לוט שאמר לו המלאך נבראשית יש, יז: "ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחריך ואל תעמוד בכל הכיכר ההרה המלט פן תספה", וביארו חז"ל (מובא ברש"י שם) דהמלאך אמר ללוט רמאחר שאין אתה ניצל בזכות עצמך אלא רק בזכות אברהם אין אתה ראוי להביט עליהם. וא"כ גם כאן בזמן הריגת ושתי עדיין לא היו ראויים ישראל לגם כי לא עשו תשובה על זה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ומה שנהרגה ושתי זה לא היה בזכותם, ולכן גם לא זכו לראות בהריגתה, ומשום כך לא נכתב במגילה במפורש הריגתה של ושתי. אולם בזמן הריגת המן כבר עשו ישראל תשובה כהוגן, ובזכותם נעשית להם הישועה, לכך זכו לראות במפלתו של המן. (מאמר אסתר)

וְכִרְאוֹת הַמֶּן אֵת מְרַדְכֵי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא קָם וְלֹא יָעַ מִמֶּנּוּ וַיִּמְלֵא הַמֶּן עַל מְרַדְכֵי חֲמָה: אמר על זה רבי נפתלי טרופ זצ"ל שדרך העולם היא, כשאדם שונא לחבירו, והשונא עובר על ידו, הרי השונא עושה עליו רושם, והוא נבהל קצת ומרגיש שלא במנוחה כל כך, אבל מרדכי ילא קם ולא זע ממנו, מפני שהמן היה בעיניו כלא כלום, ולא עשה עליו רושם כלל, וזה כוונת הכתוב: "וכראות המן וגו', שראה שמרדכי אינו מחשיבו לכלום, התמלא עליו חימה. (שלמי תורה)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

סיפר המגיד הנודע רבי שלום שברדון זצ"ל, על ימי הרעה של זקני עמי הארץ: פעם אחת כשיצאתי מביתי בשעות בוקר לתפילה, ראיתי זוג זקנים יושבים על הספסל בחוסר מעש, ריחמתי עליהם בליבי, אך לא יכולתי באותה שעה לעזור להם, כך שעברתי על פניהם בהנחן ראש. אותו יום הייתי עסוק במיוחד, מהתפילה הלכתי ללמוד, ומהלימוד למסור דרשה, ואחרי זה עוד דרשה, ומשם לעוד כמה ענייני מצות שהיו לי רק בשעות הצהריים המאוחרות היה לי קצת זמן לחזור אל ביתי. כשהגעתי לרחוב השתוממתי, זוג הזקנים היו עדיין על אותו הספסל, כבר מרחוק שמעתי אותם מתוכחים, האיש אמר, "שלושים ושבע" והאשה אמרה, לא, "שלושים ושמונה" וחזרו חלילה, כבר כשראו אותי מרחוק, נפנפו לעברי, שאנש אליהם, שמחתי לעזור להם, וניגשתי, "בא רבי תפטר לנו את היחבוי!" הנה נקרתה לידי עוד מצוה, גם להיות "משכין שלום" וגם לעשות שלום בית" הרהרתי בליבי. "כן מה רצונכם!" "תשמע" אמר הזקן, "מהבוקר אנחנו יושבים כאן, וסופרים כל אוטובוס שעובר, עד עכשיו ספרתי שעברו כאן, שלושים ושבע אוטובוסים, לא נרדמתי הרגע, כך שלא יתכן שפספסתי אוטובוס, ואשתי טוענת, שעברו שלושים ושמונה אוטובוסים, איך יכול להיות? אם לא שהיא משקרת, "אכן בעיה גדולה" חשבתי, "איך אוכל להשכין שלום, בין זוג זה? אך לפתע עלה במחוי רעיון ואמרתי: "הדבר פשוט, אחד מהאוטובוסים היה אקורדיון, כך שאתה ספרת אותו כמו אוטובוס אחד, ואשתך ספרה אותו כשני אוטובוסים! זה טוב זה טוב זה טוב זה טוב, גם אשתו הזקנה, שמחה, "תודה רבה!" הם אמרו במקלה. הלכתי לדרכי, והרהרתי: ראו "מה בין זקני עמי הארץ לזקני חכמי התורה, זקנים אלו עסוקים בלספור אוטובוסים, ואילו הזקנים שלנו חכמי ישראל עוסקים בדברי התורה הקדושה, נשמת אפה של עמינו, "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו" (יהושע טו)

"ענין של טעם"

טעם עשיית סעודה בפורים לזכר הנס, שנעשה על ידי הסעודה שעשתה אסתר. (פרי מגדים סימן תרצה משבצת זהב)

"מפי כתבם"

הענין של שכרות בפורים הוא אהבה שאינה תלויה בדבר, ילד נראה הכי מתוק כאשר הוא ישן ולא מפריע לאף אחד, אנו כל השנה כביכול קופצים על הקבי"ה, אבל בפורים האדם שיכור, הוא ישן, אין לו שכל, זו אהבה שאינה תלויה בדבר, הקבי"ה מסתכל עליו, בכזאת מתיקות, ושוֹפֵך עליו, את כל אהבתו, זהו רגע של קשר, והקבי"ה נותן את הכל, צריכים אנו לספוג את היום הזה "כל הפושט יד נותנים לו" (רמב"ם מגילה פ"ב ה"טז) כל אחד צריך להגיע להכרה, היכן הוא נמצא, האם הוא קשור או מנותק, וכשמגיע פורים לעשות צעקה, לעורר רחמים, רבנו של עולם! שבביל מה בראת אותי! בצעקה הזאת של פורים, צריכים להשתמש כל יום, זהו "דברי הצומות וזעקתם" יש הבטחה שצעקה כזאת, שוברת את הכל, כשאומות העולם צועקים, ה' מרחם, אבל זה שום דבר, אחרי שלושים יום, הם חוזרים לסורם. אבל צעקתו של יהודי היא אמיתית, הוא צועק מקדושה, הוא רוצה לחיות עם ה' יתברך, צעקה כזאת עושה חיבור שלעולם לא ינתק. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן קריאת מגילה באופן שאם היו מניין בשעת הקריאה, אף אחד מהם לא יצא ידי חובה, אבל אם היו פחות מעשרה אנשים, כולם יצאו ידי חובה.

תשובה: מובא ב"שולחן ערוך (תרצא, ח) אין קוראים בציבור, במגילה הכתובה בין הכתובים, ואם קרא לא יצא, אלא צריך לקרוא במגילה שיש בה רק מגילת אסתר, ופירש "משנה ברורה" משום שחסר בפירסום הנס ונראה כקורא בתורה, אבל היחיד קורא בה ויוצא ידי חובה. וכתב "משנה ברורה" שרק בעשרה נקרא "ציבור". ונמצא שהקורא במגילה הכתובה בין הכתובים, אם לא היה מניין יצא ידי חובה ואם היה מניין לא יצא ידי חובה. (פרפראות לחוכמה)

עָתָה לֹךְ וְהִפְתֵּה אֶת עַמְלֶךְ וְהִתְרַמְּסֵם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ: סיפר רבי יעקב מרדכי גרינוולד כך: היום ידוע ומפורסם עניין צפונות התורה, והנה, אני זכיתי לשמש את רבי מיכאל דוד וייסמנדל זצ"ל שהיה "אבי הקודים". לא היה לו מחשב, הכל היה במוחו, מוח של עילוי גדול. הייתי אצלו פעם סמוך לפורים, והוא שאל אותי: כבר ספרת כמה אותיות יש במגילה? אמרתי לו: אינני יודע. והוא אמר: אני יודע, יש 12196 אותיות! ושאלתי: ומה אפשר לעשות עם המספר הזה? "תביא לי חומש". הבאתי. "תמנה מהאות א' הראשונה בתורה כמניין האותיות שבמגילה [12196] - תגיע לאות ס'. מאות זו תימנה שוב כמניין אותיות המגילה - תגיע לאות ת'. ומשם תשוב ותימנה כמנין אותיות המגילה ותגיע לאות ר', שזהו השם אסתר. זהו דבר פשוט נפלא! אמרתי לו בבת צחוק: ומה יעשה מרדכי, הרי תהיה לו עגמת נפש?... השיב הרב: אינני יודע, אבל תבוא בשנה הבאה. שנה לאחר מכן, חזרתי ושאלתי: מה עם מרדכי? אמר לי: מצאתי רמז גם למרדכי, הרי אמרו חז"ל: מרדכי מן התורה מניין? דכתוב "ואתה קח לך בשמים ראש מר דרו" ומתרגמים מִרְאָ דְרָבָא", דהיינו אותיות מרדכי. ועכשיו תמנה מהאות מ' של "מר דרו" כמניין אותיות המגילה - תגיע לאות ר'. תמנה שוב - תגיע לאות ד'. תמנה שוב - תגיע לאות כ', ושוב תמנה ותגיע לאות י', שזהו השם מרדכי! פלאי פלאים!!! ממשך הרב גרינוולד: לפני שנים רבות התארחתי בביתנו אישה מאד חכמה ומכובדת. שהתה בסמינר ליהדות, שם התווכחה עם כל הרבנים, והיה להם קשה איתה... שלחו אותה להתארח אצלנו. לאחר הסעודה, היא ביקשה קצת לדבר. שאלה את כל השאלות שהיו לה, ואמרה שאינה מאמינה בתורה מן השמים, וזוהו דבר שאי אפשר להשיג. לפתע עלו במחוי הדברים הנפלאים ששמעתי מהרב וייסמנדל. סיפרתי לה את עניין הפורים, ואת רמזי "מרדכי ואסתר" בתורה. היא הקשיבה לדברים, ואחר כך קמה מהשולחן והלכה לחדרה. בבוקר ראינו אותה טרוטת עיניים ועייפה. היא אמרה שישבה על המחשב, ועבדה על העניין, זה היה תחום עבודתה. לקח לה כמה שעות עד שעלה בידה לברר מהם אחוזי הסיכוי שדבר שכזה יקרה. ולאיו מסקנא הגיע? "זה בלתי אפשרי מבחינה הסתברותית" סטטיסטית!!! שנים רבות אחרי כן, הייתי בחתונה. כשירדתי מהחופה, שמעתי אשה קודאת בשמי. אמרתי: סליחה, אינני מכירך. אמרה לי: אני אסתר ומרדכי... אתה רואה ברוך ה' אני הולכת בכיסוי ראש, יש לי בעל שלומד בכלל, ויש לנו ילדים שהולכים לשיבה(והערה נא)

סיפר רבי שמשון פינקוס זצ"ל:אחד הסיפורים המופלאים ששמעתי מיהודי עולה מרוסיה הוא, שבשנות החמישים כאשר סטלין ימ"ש העליל על הרופאים היהודיים שבכוונתם הרעל את כל אזרחי רוסיה, אביו של אותו יהודי שהיה רופא במקצועו יצא מביתו ונעלם, ומאז לא היתה לבני הבית כל אפשרות לשוחח עם שכניהם. לאחר שנתיים כשהגיע חג הפורים ורצו לשלוח משלוח מנות, ראו שאין להם למי לשלוח. ואז אמרה האמא כך: "מאחר ואין לנו מי שיקבל את משלוח המנות, הבה נשלחנו לקבי"ה". והרי למשלוח מנות נדרשים שני מנות, ולנו אין אלא מנה אחת - עוגיה' תמה בנה הקטן. "אולם יש לי פתרון" - הוסיף הבן ואמר בשמחה - "אבינו היה תמיד מחנכנו לקיום הפסוק "עבדו את ה' בשמחה". אך כעת הלב עמוס ברגשות כבדים ולא ניתן לשמחה. הבה, איפוא, נרטיב את אותה עוגיה בדמעותינו, ואז נקבל מאכל שמברכים עליו ב' ברכות: "בורא מיני מזונות ו"שהכל נהיה בדברו". ..", והנה אך סיימו "להכין" משלוח מנות מיוחד זה, ובדלת הבית נשמעת דפיקה ואבי המשפחה נכנס הביתה: עור קודם שניגשה האמא לקדם את פני בעלה, היא נעמדה ואמרה לבנה: "אנו שלחנו משלוח מנות לקבי"ה, והנה לפנינו משלוח המנות שהוא יתברך שלח לנו בחורה

מפתגמי אור'תא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

האמת לא ביישנית, ולא פחדנית. (חוט המשולש)

אם לא יהיה מה שתחפוץ חפוץ מה שיהיה. (משלי חכמים)

שורש החסידות, לעשות לפני משורת הדין בכל דבר. (ר' יהודה החסיד)